

Miljørettet helsevern

Det fysiske miljøet som omgir oss er grunnleggende for helse, trivsel og livskvalitet. Miljørettet helsevern omfatter de faktorer som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen.

Innholdsfortegnelse

- 1 Formål
- 2 Virkeområde
- 3 Definisjoner
- 4 Ansvar. Internkontroll
- 5 Opplysnings- og informasjonsplikt
- 6 Krav om godkjenning
- 7 Generelle krav
- 8 Beliggenhet
- 9 Utforming og innredning
- 10 Muligheter for aktivitet og hvile mv.
- 11 Måltid
- 12 Psykososiale forhold
- 13 Rengjøring og vedlikehold
- 14 Sikkerhet og helsemessig beredskap
- 15 Førstehjelp
- 16 Tilrettelegging basert på opplysninger om helseforhold
- 17 Smittevern
- 18 Røyking/tobakk

- 19 Inneklima/Luftkvalitet
- 20 Belysning
- 21 Lydforhold
- 22 Drikkevann
- 23 Sanitære forhold
- 24 Avfallshåndtering
- 25 Tilsyn
- 26 Virkemidler og dispensasjon
- 27 Klage
- 28 Straff
- 29 Ikrafttreden
- 30 Kildehenvisninger

1 Formål

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (ofte kalt «barnas arbeidsmiljølov») har til hensikt å sikre at barn og unges miljø ivaretas. Med barnas miljø menes både det fysiske og det psykososiale miljøet, både ute og inne på skolens eiendom eller i tilknytning til denne, samt andre områder som virksomheten drives på.

Forskriften gjelder også på turer og utflukter i virksomhetens regi.

Det er viktig at barn og unge har et helsefremmende miljø, i tillegg til at de skal beskyttes mot risikofaktorer.

For å oppfylle denne forskriften er det behov for et samarbeid mellom helsefaglig kompetanse, teknisk-, pedagogisk og planfaglig kompetanse. Dette gjelder både i planleggingsfasen, byggefasen, drift og vedlikeholdsfasen.

Forskriften får IKKE anvendelse for de ansatte. Her gjelder arbeidsmiljølovens bestemmelser.

2 Virkeområde

«Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.», sist endret 01.07.2014, kommer til anvendelse for Østfold fylkeskommune ved planlegging, tilrettelegging og drift av grunn- og videregående skole.

Dette gjelder også elevhjem og internat, men omfatter ikke fagskoler og folkehøyskoler, ei heller voksenopplæringstilbud. Disse følger «Forskrift om miljørettet helsevern» (25.04.2003).

3 Definisjoner

I tilknytning til denne forskriften benyttes begrepene Internkontroll og Internkontrollsystem. Disse begrepene defineres som følger:

- **INTERNKONTROLL:** Å påse at krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift overholdes.
- **INTERNKONTROLLSYSTEM:** Systematiske tiltak som skal sikre og dokumentere at aktivitetene utøves i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. De systematiske tiltakene SKAL være beskrevet i administrative prosedyrer.

4 Ansvar. Internkontroll

Leder av skolen (REKTOR) har ansvar for å påse at bestemmelsene i eller i medhold av denne forskrift overholdes, og skal rette seg etter de pålegg som kommunen til enhver tid gir.

Skolens eier (FYLKESTINGET), ofte representert ved rådmannen, skal påse at det er etablert et internkontrollsystem og at skolen har godkjenning.

I henhold til Østfold fylkeskommunes vedtatte eiendomsstrategi er det delegert til eiendomsseksjonen å bidra til at et slikt Internkontrollsystem etableres og vedlikeholdes. Likevel vil leder av skolen være ansvarlig for å vite hva den skal gjøre, gjøre det, og dokumentere at den har gjort det når det gjelder forhold som ikke tydelig er dokumentert at er andres ansvar. Skolen er også underlagt forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheten gjennom Internkontrollforskriften.

Det er viktig at roller og ansvar i henhold til forskriftens bestemmelser er avklart og tydelige i mellom virksomhet og eier, samt at virksomheten i egne rutiner er tydelige på ansvar og roller i sine rutinebeskrivelser.

5 Opplysnings- og informasjonsplikt

Leder av skolen (REKTOR) har plikt til å legge frem de opplysninger som er nødvendig for at kommunen skal kunne gjennomføre sine oppgaver etter forskriften om miljørettet helsevern

Leder av skolen (REKTOR) skal også, med de begrensninger som følger av taushetsplikten, sørge for at det uoppfordret gis relevant informasjon til foresatte og/eller elever om forhold ved virksomheten som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Opplysningsplikten – virksomheten legger frem informasjon som etterspørres, jfr. Folkehelseloven, §12.

Informasjonsplikten – Informasjon som gis uoppfordret til berørte parter.

Det er også viktig at riktig instans varsles når det oppstår forhold som kan ha negativ innvirkning på elevenes helse og trivsel. Rutiner for dette må også inneholde hvem som har ansvar for slik varsling.

Østfold fylkeskommune er opptatt av åpenhet til elever, ansatte, foresatte, myndigheter og andre interessenter, og ønsker derfor at så mye som mulig ligger tilgjengelig på fylkeskommunens nettsider, men også på skolenes egne hjemmesider angående forhold som gjelder den enkelte skole, og som er i tilknytning til for eksempel:

- Klager på inneklima.
- Ventilasjonsanlegg som ikke virker over tid.
- Utilfredsstillende renhold.
- Oppussingsarbeider som forårsaker støy, lukt, støv eller sikkerhetsmessige utfordringer.
- Vannlekkasjer.
- Forhold som kan forårsake smitte blant elever og ansatte.
- Utfordringer i det psykososiale miljøet.
- Alvorlige skader eller hendelser som elever har vært utsatt for.
- Manglende godkjenning eller avvik fra forskriften som er blitt avdekket etter tilsynsbesøk.
- Skadedyr og skadedyrbekjempelse hvor det brukes kjemiske bekjempelsesmidler.
- Eksterne forhold som virksomheten selv ikke er ansvarlig for, f.eks. støyende arbeider på nabolomt etc.
- Dersom skolen ikke informerer foresatte og elever om slike forhold tilstrekkelig, kan tilsynsmyndighet pålegge dette. Hensikten er at foresatte skal ha mulighet til å ivareta sine barns miljø.

6 Krav om godkjenning

Østfold fylkeskommunes grunn- og videregående skoler skal være godkjent av kommunen etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. En slik godkjenning vil imidlertid ikke frita virksomheten for andre bestemmelser gitt i andre regelverk.

Eksempler på når det kan være aktuelt å søke om godkjenning eller fornyet godkjenning:

- Etablering av ny skole
- Eksisterende skole som ikke tidligere er godkjent
- Renovering av eksisterende skole
- Midlertidige erstatningslokaler
- Driftsmessige endringer (f.eks. omlegging av driftsform, utvidelse av antall elever, jfr. rundskriv fra Helse og omsorgsdepartementet I-1/2012).

Virksomhetsleder bør være i dialog med miljørettet helsevern i sin kommune for å avklare om en endring skal godkjennes, og eventuelt innhente søknadsskjema.

I søknad om godkjenning, dvs. ved etablering, utvidelse eller endring av virksomheten, må det dokumenteres:

- Hvordan eier vil sikre at virksomheten planlegges, etableres, drives og videreutvikles i samsvar med forskriftens bestemmelser.
- Hvor mange elever virksomheten er beregnet for.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler inneholder både bygningstekniske og driftsmessige bestemmelser. For nye tiltak som er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven skal godkjenningen deles i to trinn:

- Trinn 1: Skoleeier søker om samtykke til planer for ny virksomhet eller større endringer/utvidelser/rehabilitering/ tilbygg osv. Samtykke bør gis samtidig med at plan- og bygningsmyndighetene behandler rammesøknaden for tiltaket.
- Trinn 2: Virksomhetsleder søker om godkjenning ifølge bestemmelser som gjelder driften av skolen. Det er en fordel at godkjenningen er gitt før oppstart.

I slike prosesser er det viktig å inkludere alle sentrale aktører fra starten for å dekke nødvendige lover og forskrifter:

- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (repr. fra miljørettet helsevern i kommunen)
- Plan- og bygningsloven (repr. fra regulering og bygg i kommunen)
- Arbeidsmiljøloven (repr. fra Arbeidstilsynet)
- Etc.

Kommunen gir kun godkjenning når virksomheten tilfredsstillende alle krav i forskriften. Det er ikke anledning til å gi midlertidig godkjenning eller godkjenning på vilkår. Det kan imidlertid gis dispensasjoner i henhold til §26, men denne dispensasjonen må ha blitt gitt i forkant, enten varig

eller midlertidig.

Kommunens avgjørelse om godkjenning eller ikke er et enkeltvedtak, og kan påklages.

En skole som ikke får godkjenning kan som regel drives videre, men virksomheten må jobbe videre i samarbeid med kommunen for å oppnå godkjenning.

Kommunen kan trekke en godkjenning tilbake dersom ikke krav lenger overholdes.

I søknaden skal det dokumenteres hvordan virksomhetens eier vil sikre at virksomheten planlegges, drives og videreutvikles i samsvar med forskriftens bestemmelser. Forsvarlig drift stiller krav til vedlikehold, og vedtatt vedlikeholdsplan skal derfor ligge ved søknaden. Det er viktig at vedlikehold starter i planleggingsfasen av et nytt bygg. Målet er at vedlikehold skal sørge for at bygget opprettholder teknisk og funksjonell standard, og at installasjoner skal fungere som forutsatt gjennom sin levetid.

Vedlikeholdsplanen må inneholde ansvarsfordeling mellom virksomhet og eier.

7 Generelle krav

Virksomheten skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives slik at forskriftens bestemmelser om trivsel-, helse-, hygiene- og sikkerhetsmessige formål oppfylles på en allmenn akseptert måte.

Her åpnes det for en faglig vurdering av hva som er akseptert måte, altså tilfredsstillende standard. Dette er i tråd med Opplæringslovens §9a-2.

Skolens eier og virksomhetsleder må sørge for at det foreligger tilfredsstillende planer og rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold. Det vil si at regelverk må være oppfylt. Det må også ses i sammenheng med andre lover, som Opplæringsloven, Plan- og bygningsloven, Arbeidsmiljøloven, osv.

Dette punktet omfatter også:

- Organisering av skolen
- Planlegging og bruk av økonomiske og bemanningsmessige ressurser
- Drift og vedlikehold av areal og bygninger

Disse punktene må ses i sammenheng med kravet om Internkontrollsystem, som innebærer at virksomheten gjennom systematiske tiltak skal sikre at krav fastsatt i eller i medhold av forskriften overholdes, jfr. §4. Det betyr at det også er gjennomført en risikovurdering av de forhold som kan ha betydning for elevenes helse og miljø. Arbeidstilsynet har utarbeidet et faktaark om risikovurdering, og «DagRos» (hverdaglig risiko- og sårbarhetsanalyse) er et praktisk eksempel som kan benyttes.

Eksempel fra Sagvåg skule.

8 Beliggenhet

Ved valg av beliggenhet for ny skole, endring eller utvidelse skal det tas hensyn til trafikkforhold, luftforurensning, støy, klimaforhold og risikofaktorer i miljøet, samt områdets utforming og topografi.

Det er spesielt viktig at når det velges ny beliggenhet for nybygging, endring eller utvidelse må det tas hensyn til at skolen skal fremme helse og trivsel, samt forebygge skader. Det anbefales at skolens lokaliteter lokaliseres slik at den oppleves som en naturlig del av nærmiljøet for dem som oppholder seg både i og utenfor skolen.

Når ny beliggenhet skal vurderes må det tas hensyn til følgende faktorer:

- Ulykkesrisiko
- Luftforurensning
- Grunnforurensning
- Tilgjengelighet
- Adkomst
- Trafikkmønster
- Parkeringsforhold
- Gang- og sykkelveier
- Tur og rekreasjonsområder
- Lokalklimatiske forhold
- Solforhold
- Rasfare
- Radon
- Oversvømmelse
- Avstand til kraftlinjer og transformatorstasjoner

Det er derfor viktig at godkjenningmyndigheten (miljørettet helsevern i kommunen) etter denne forskrift tas med tidlig i planleggingsfasen for å sørge for at disse momentene ivaretas og ligger som en premiss for tomtevalg slik at man ikke kommer i en situasjon der ingen tomtevalg er mulig å godkjenne på grunn av støy, luftforurensning etc.

9 Utforming og innredning

Både ute- og inneområdene skal være utformet og innredet slik at forskriftens formål ivaretas. Funksjonshemmedes behov må også være en naturlig del av utformingen, og virksomheten må være slik tilrettelagt at det er mulig å utføre et tilfredsstillende renhold, samt en god avfallshåndtering.

Universell utforming

Universell utforming er lovfestet i plan- og bygningsloven, samt diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Dette gjelder for alle nye bygg, men eksisterende skoler må også planlegges og tilrettelegge sine lokaler så snart de blir kjent med at det starter en elev med spesielle behov. En funksjonshemming kan være både åpenbar eller skjult, men rettighetene om tilrettelegging gjelder for alle. Astma og allergiplager kan være et eksempel på skjult funksjonshemming som kan trenge tilrettelegging, f.eks. at det ikke finnes allergifremkallende planter eller tepper.

Innearealene

Elevtall må dimensjoneres ut fra disponibelt læringsareal, det vil si det totale arealet som klassen/elevgruppen disponerer. Rommenes utforming, innhold og ventilasjon må også vurderes, og varierte arbeidsformer og tilhørende utstyr må være mulig.

Spesialiserte læringsareal

Rom som er ment for bestemte formål, herunder ulike typer verksteder og laboratorier må vurderes størrelsesmessig ut fra det utstyr og inventar som er nødvendig, og hvilke aktiviteter som skal foregå. Det som må ivaretas er sikkerhetskrav i forhold til maskiner og utstyr, samt inneklimate som luft, lys og akustikk.

Utearealer

Utearealene må være trafiksikre, gi muligheter for fysisk aktivitet, sosialt samvær, rekreasjon og hvile. Utearealenes organisering og bruk er viktig og bør være gjennomtenkt. Helsedirektoratet har kommet med anbefalinger for areal i forhold til elevtall, men kan begrenses i forhold til videregående skole, da også uteanlegg i nærheten av skolen kan benyttes.

Renhold og avfallshåndtering

Hvordan skolen er utformet vil ha betydning for muligheten til et effektivt og godt renhold. Det er viktig å passe på at minst mulig sand og skitt dras med inn. Avfallsbøtter bør være hensiktsmessig plassert og rutiner for tømning må foreligge. Se også punkt 13.

10 Muligheter for aktivitet og hvile mv.

Virksomheten må planlegges og drives slik at den dekker ulike behov for aktivitet og hvile.

11 Måltid

Virksomheten skal ha egnede lokaler for bespisning, som også ivaretar måltidets sosiale funksjon.

Det må også tilrettelegges for tilfredsstillende muligheter for lagring, tilbereding og servering av mat i samsvar med næringsmiddelovgivningen. Skolen skal bidra til at elevene sikres godt organiserte og sunne måltider. Det er viktig at det finnes rutiner som ivaretar hensynet til matallergi, og andre overfølsomheter for mat

Helsedirektoratet har utgitt retningslinjer for skolemåltidet, og disse bør være en mal for et godt planlagt skolemåltid.

Dersom skolen driver egen kantine må den følge matloven, og sørge for lagring, tilbereding og servering av mat som er i samsvar med næringsmiddelovgivningen.

Dersom skolen har andre som driver kantine må skolen sørge for at det inngås avtale om at kantinen skal driftes slik at elevene kan serveres et sunt kosthold, også tilrettelagt for matallergikere.

12 Psykososiale forhold

Alle elever i grunn- og videregående skole har rett til et godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Miljørettet helsevern, sammen med §§9a-1 og 9a-3 i Opplæringsloven skal sikre det.

Elevene og foreldrenes fortellinger gjennom ord, handling og atferd vil være sentrale informasjonskilder om trivsel og psykososial helse. Det er derfor viktig med jevnlig møter mellom skole, elever og foreldre, eventuelt kan en representant for skolehelsetjenesten være med.

Det er viktig å merke seg at mistrivsel og dårlige psykososiale forhold kan gi ulike utslag, f.eks. psykisk tretthet, konsentrasjonsvansker, spisevegring, angst, nedsatt immunforsvar osv.

13 Rengjøring og vedlikehold

Innendørs arealer skal ha forsvarlig renhold etter hygienisk tilfredsstillende metoder. Hovedrengjøring skal gjennomføres årlig. Uteområder og tekniske anlegg skal vedlikeholdes og rengjøres etter behov.

Hensikten med renhold er å redusere forekomsten av støvpartikler, allergener og smittestoffer. Et godt renhold skal bidra til å oppnå trivsel, hygiene og godt inneklima, samtidig som det forlenger levetiden på materialer og inventar. For å oppnå dette må renholdet gjennomføres etter en plan.

Det er viktig at også elever og ansatte bidrar til et godt daglig renhold.

Med vedlikehold menes tiltak for å opprettholde teknisk og funksjonell standard. Et planlagt, forebyggende vedlikehold er avgjørende for at bygningene med installasjoner skal fungere som forutsatt i hele sin levetid.

14 Sikkerhet og helsemessig beredskap

Virksomheten må planlegges og drives slik at skader og ulykker forebygges. Det må være utarbeidet rutiner for håndtering av ulykkes- og faresituasjoner, og sikkerhetsutstyret må kunne brukes av alle.

Arbeidet med sikkerhet og beredskap må integreres i skolens daglige drift. Det er skolen som har ansvar for elevenes sikkerhet i hele skoletiden, både på skolens eget område og på turer og utflukter.

Det totale sikkerhetsarbeidet omfatter flere nivåer, og det er viktig med rolleavklaring i forhold til ansvar for sikkerhetsarbeidet. Det kan være fra utstyr på spesialrom og verksteder, uteområder, apparater i gymsal til sikkerhet knyttet til transport. Her er det viktig at de ansatte har kunnskap om disse forholdene, også når det gjelder regelverket knyttet til elever under transport.

For spesialrom kan andre lover også komme til anvendelse, som for eksempel kjemikaliehåndtering i undervisningen, brannsikkerhet, elektrisk utstyr, etc. Skoler er å betrakte som særskilte brannobjekt, og det stilles derfor spesielle krav til organisering og dokumentasjon av brannsikkerheten. Dette er blant annet opplæring, øvelser, informasjon og kontroll- og vedlikeholdsrutiner.

Risikovurdering skal ligge til grunn for sikkerhetsarbeidet og kan analyseres ved hjelp av «DagRos» (hverdaglig risiko- og sårbarhetsanalyse, angitt i pkt 7 Generelle krav

15 Førstehjelp

Alle ansatte skal ha nødvendig kompetanse innen førstehjelp, og skolen skal ha tilstrekkelig utstyr tilgjengelig og komplett til enhver tid.

Ansatte som har ansvar for elever i forbindelse med svømmeopplæring eller på tur til vann/sjø må ha oppdatert kompetansebevis for livredning for personale i skole og barnehage. Det vil være behov for egne førstehjelpsprosedyrer og utstyr knyttet til spesialrom som for eksempel kjemilaboratorier eller andre verksteder med maskiner og lignende.

Så langt det er mulig bør også elever gis grunnleggende førstehjelpsopplæring.

16 Tilrettelegging basert på opplysninger om helseforhold

Virksomheten skal oppfordre foresatte til elever om å opplyse om forhold ved elevens helse som de ønsker at personalet skal ta særlig hensyn til.

Det foreligger ingen opplysningsplikt, men det er viktig at skolen oppfordrer foresatte til slik helseinformasjon som sikrer at eleven kan bli ivaretatt både fysisk og psykososialt.

Dersom slik informasjon omfatter legemiddelhåndtering må det utarbeides en konkret avtale mellom foresatte, eleven og skolen. Det er utarbeidet nasjonale rutiner for legemiddelhåndtering i barnehage, skole og skolefritidsordning.

Her ligger også forslag til rutiner, ansvarfordeling og forslag til ulike skjemaer.

I denne sammenheng er det viktig at personvernet ivaretas, og skolen må utarbeide rutiner for hvem som skal motta slike opplysninger og hvordan opplysningene skal brukes og lagres.

17 Smittevern

Virksomheten skal planlegges og drives slik at risikoen for spredning av smittsomme sykdommer blir så liten som praktisk mulig. Folkehelseinstituttet kan gi ytterligere veiledning ved behov.

I de videregående skolene er spesielt russefeiring og smittsom hjernehinnebetennelse kommet i fokus, og her har Folkehelseinstituttet utarbeidet et eget [faktaark](#).

Ungdom som skal delta i russefeiringen anbefales å vaksinere seg mot nettopp dette, og [her finner du nærmere informasjon om vaksine](#).

Skoler må også ha fokus på risikoen for Legionellasmitte. Denne smitten er hovedsakelig knyttet til tekniske innretninger for dusj- og varmtvannsanlegg.

18 Røyking/tobakk

Det skal ikke røykes/brukes tobakk i virksomhetens ute- eller inneområder.

Fra 1. juli 2014 ble Tobakkskadeloven endret, og §27 sier: «Tobakksbruk er forbudt i grunnskoler og videregående skolars lokaler og uteområder».

Med tobakksbruk menes bruk av sigaretter, sigarer, pipe, skråtobakk og snus.

19 Inneklima/Luftkvalitet

Kjennetegnet på et godt inneklima er god luftkvalitet, gode akustiske egenskaper med lavt støynivå og god belysning.

For å oppnå det er det viktig med god temperaturregulering og at ventilasjonen er tilpasset bruksområdet og årstidsvariasjoner. Den relative luftfuktigheten i rommene må ligge på et nivå der fare for muggdannelse ikke forekommer. Ioniserende stråling må ikke overskride allment akseptert nivå. Folkehelseinstituttet har utarbeidet faglige normer for godt inneklima og sjekkliste for godt inneklima i skolen.

Riktig planløsning og byggeteknikk er viktig for et godt inneklima. Det er derfor viktig å merke seg at bygningsmessige endringer alene kan endre inneklimaforutsetningene betydelig. God planlegging er viktig når endringer skal gjøres, nettopp for å være sikker på at ikke inneklima forringes.

Innredning og materialbruk må også velges med omhu. Både for høy og for lav lufttemperatur kan gi helse- og trivselsproblemer, redusere arbeidsprestasjoner og øke ulykkesrisikoen. Det som ofte omtales som tørr luft er ofte for høy innetemperatur og/eller støv i inneluften. Med høy luftfuktighet i tillegg kan vekst av husstøvmidd og mikroorganismer øke, samt at høy temperatur kan føre til avgassing fra overflatematerialer. Oppvarmings- og ventilasjonssystemer som driftes på en god måte etter anbefalte retningslinjer for teknisk drift vil ivareta forutsetningene for et godt inneklima.

Forurensninger i inneluften kan bestå av partikler som stammer fra mennesker og dyr, mikroorganismer, rengjøringsmidler, bygningsmaterialer og møbler, uteluft og smusspartikler som vi tar med oss inn via klær og sko.

Bruken av lokalene vil ha betydning for inneluften, her kan nevnes antall elever pr. rom, hvordan lokalene brukes, for eksempel om de benyttes på kveldstid og i helger, samt hvilke renholdsmetoder som benyttes, og hyppigheten på disse. Skolen bør derfor ha retningslinjer for bruk av lokalene, og være oppmerksom på allergikere å unngå dyr i skolens lokaler.

Riktig ventilasjon i lokalene er også viktig for å forhindre forekomst av radon. Radon er en naturlig forekommende radioaktiv gass som er kreftfremkallende, og derfor er det fra Statens strålevern satt strenge grenser for nivå. Radonnivåene bør derfor måles jevnlig, og ved for høye nivåer må tiltak iverksettes.

Rundt alt elektrisk utstyr og alle strømførende ledninger finnes det elektriske og magnetiske felt. Det finnes ingen dokumenterte bevis for at eksponering for slike felt øker risikoen for kreft, men det anbefales likevel at slik eksponering holdes så lav som mulig.

20 Belysning

God belysning og tilgang på dagslys er viktige inneklimafaktorer som har stor betydning for helse og trivsel.

Belysning i tillegg til dagslys er nødvendig for å oppfylle kravene til belysningsstyrke. Det er ulike krav til belysningsstyrke avhengig av de ulike arealene i bygningen. Blending fra direkte eller reflektert sollys er viktig å unngå i undervisningslokaler. De ulike spesialrom i et undervisningsbygg kan kreve ulike lysforhold.

Belysning på skolens uteområder skal bidra til å gjøre skoleanlegget til et trygt og attraktivt sted å være.

Man må heller ikke glemme kravene til universell utforming i denne sammenheng.

21 Lydforhold

Å ha tilfredsstillende lydforhold er viktig i en skole, men det er den enkeltes opplevelse av lyd som er avgjørende for om man har et støyproblem. Plan- og bygningsloven stiller krav til universell utforming, også når det gjelder lyd.

Støy behøver ikke bare være fra tekniske installasjoner osv. innendørs, men kan også omfatte f.eks. trafikkstøy o.l. fra utsiden av bygningen.

Det er viktig at det i finnes lydisolasjon mellom rom, samt utforming og akustikk som sikrer tilfredsstillende lydforhold og god taleforståelse. Det bør derfor regelmessig gjennomføres vurderinger av lydforholdene i skolen, både innendørs og på uteområder. Det er også viktig å sørge for at aktivitetene er tilrettelagt slik at innendørsstøy reduseres mest mulig.

22 Drikkevann

Skolen må ha tilstrekkelig forsyning av hygienisk betryggende drikkevann som tilfredsstiller krav i Forskrift om vannforsyning og drikkevann.

Alle skal ha godkjent drikkevannstilførsel. Hvis skolen henter vann fra egen brønn eller privat vannverk må det ved hjelp av prøvetaking kunne dokumenteres at vannet har god nok kvalitet

23 Sanitære forhold

Sanitæranlegg omfatter toaletter, vasker, dusjer, garderober, drikkevannsfonter osv. Dette må tilpasses målgruppen, og det enkelte roms funksjon.

I sanitæranlegg er det viktig med grundig renhold med hensyn til smittevern, samt god ventilasjon for å fjerne lukt og fuktighet, og dermed hindre vekst av mikroorganismer. Skader på sanitæranlegg bør derfor utbedres så snart som mulig. Eventuelle fuktskader må også utbedres umiddelbart, så det ikke får negative konsekvenser for inneklimate.

Standarden på skolens sanitæranlegg har betydning for elevenes trivsel, og det er viktig å hindre mobbing og annen krenkende atferd knyttet til dusjing etter gymtimer. Skolen bør derfor forebygge dette med fysiske og holdningsskapende tiltak.

24 Avfallshåndtering

Avfall er en betydelig miljøbelastning og det bør være et mål for skolen å produsere så lite avfall som mulig. Hvordan og hvor avfallet oppbevares, og hvilke rutiner som benyttes for innsamling har betydning for en hygienisk og helsemessig forsvarlig håndtering.

Dette har også betydning for det estetiske inntrykket for de som oppholder seg i bygningen, samt i omgivelsene. Det er flere risikofaktorer i forbindelse med avfall. Noen av disse kan være:

- Smittespredning, for eksempel via rotter, fluer og så videre eller i direkte kontakt med avfallet.
- Luktproblemer
- Brann

Et mål for enhver virksomhet må være å redusere avfallet ved skolen, og derfor bør både elever og ansatte involveres i avfallsreduserende tiltak.

Det bør også informeres om hva som betegnes som spesialavfall, og hvordan dette skal samles inn og håndteres.

Flere av Østfold fylkeskommunes videregående skoler har miljøfyrtårnsertifisering, og burde derfor kontinuerlig ha fokus på dette arbeidet.

25 Tilsyn

Det er kommunen som skolen tilhører som er tilsynsmyndighet i forhold til forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Den skal godkjenne skolen, og deretter påse at rutiner og tiltak overholdes og etterleves.

Fylkesmannen fører igjen tilsyn med at kommunen utfører sin tilsynsrolle.

26 Virkemidler og dispensasjon

Kommunen kan foreta gransking, retting, stansing og ilegge tvangsmulkt i samsvar med folkehelseloven §13 til §16.

Tvangsmulkt kan gis dersom ikke oppretting utføres etter pålegg.

Stansing kan skje dersom det er overhengende fare for helseskade. Denne vil gjelde til forholdene er rettet.

Godkjenningsmyndigheten kan også tilbakekalle en godkjenning.

Det er også mulighet til å gi dispensasjon for mindre deler av forskriften dersom det ikke bryter med hovedintensjonen i forskriften, men åpner for fleksible løsninger.

Det er ikke lenger mulig å gi midlertidig godkjenning eller godkjenning på vilkår. Hvis en kommune gir en virksomhet godkjenning uten at alle forskriftens krav er oppfylt, må skolen i forkant av godkjenningen ha fått varig eller midlertidig dispensasjon fra kravet som ikke er oppfylt.

27 Klage

Vedtak om godkjenning eller ikke godkjenning er et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningsloven, §28.

Påklage kan skje fra en part med rettslig klageinteresse i saken, for eksempel eier, virksomhetsleder, foreldreutvalg, elevråd, eventuelt foresatte og elever.

Det er nyttig å kjenne til kommunens rutiner for behandling av klagesaker, samt kommunens rutiner for å informasjon til foresatte over klageadgangen på forhold i skolen som kan virke negativt på helse og trivsel.

28 Straff

Overtredelse av forskriften straffes i henhold til folkehelseloven §18 som er bøter eller fengsel.
Det er kun kommunestyret som kan begjære påtale.

29 Ikrafttreden

Forskriften trådte i kraft 1. januar 1996, og ble sist endret 1. juli 2014.

30 Kildehenvisninger

1. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. (1995). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928>
2. Helsedirektoratet (2014). Veiledning til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mm. Hentet fra: <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/418/Miljo-og-helse-i-skolen-Veileder-til-forskrift-om-miljorettet-helsevern-i-barnehager-og-skoler-IS-2073.pdf>
3. Internkontrollforskriften. (1996). Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127>
4. Folkehelseloven. (2011). Lov om folkehelsearbeid. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>
5. Rundskriv I-1/2012. Helse og omsorgsdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-i-12012/id670475/>
6. Faktaark om risikovurdering. Arbeidstilsynet (juli 2015). Hentet fra: <http://www.arbeidstilsynet.no/fakta.html?tid=207361>
7. Sagvåg skule. (juli 2015) Hentet fra: <http://skole.stord.kommune.no/sagvaag/ros.html>
8. Helsedirektoratet. (2003). Skolemåltidet. Hentet fra: <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/492/Retningslinjer-for-skolemaltidet-IS-0048.pdf>
9. Matloven. (2003). Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-12-19-124>
10. Opplæringsloven. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
11. Helsedirektoratet. (2012). Rutiner for legemiddelhandtering i barnehage, skole og skolefritidsordning. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rutiner-for-legemiddelhandtering-i-barne/id674127/>
12. Folkehelseinstituttet. (2013). Smittsom hjernehinnebetennelse – meningokokksykdom – faktaark. Hentet fra: <http://www.fhi.no/tema/smittsom-hjernehinnebetennelse/fakta-om-smittsom-hjernehinnebetennelse>
13. Folkehelseinstituttet. (2014). Ungdom og vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse. Hentet fra: <https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/hjernehinnebetennelse/vaksine-mot-smittsom-hjernehinnebetennelse/ungdom-bor-vurdere-a-vaksinere-seg-mot-smittsom-hjernehinnebetennelse/>
14. Folkehelseinstituttet. (2015). anbefalte faglige normer for inneklima. Hentet fra: <https://www.fhi.no/publ/2015/anbefalte-faglige-normer-for-innekl/>
15. Folkehelseinstituttet. (2013). Sjekkliste for inneklima i skoler. Hentet fra: <https://www.fhi.no/ml/miljo/inneklima/sjekkliste/sjekkliste-for-inneklima-i-skoler/>
16. Drikkevannsforskriften. (2001). Forskrift om vannforsyning og drikkevann. Hentet fra: [https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-12-22-1868?q=Forskrift om vannforsyning og drikkevann](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-12-22-1868?q=Forskrift%20om%20vannforsyning%20og%20drikkevann)
17. Forvaltningsloven. (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/>